

Cod de conduită etică în achiziții publice

Cod de conduită etică în achiziții publice

<i>Introducere</i>	2
<i>Esențialul despre... principiile conduitei etice</i>	3
<i>Prevenirea, identificarea și unele măsuri de combatere a corupției în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică</i>	10
<i>Acțiuni corelate cu fenomenul de corupție</i>	12
<i>Riscuri din prisma eticii în procesul de atribuire a contractelor achiziție publică</i>	21

Introducere

*Avem legi, avem norme de aplicare ale acestora, avem autorități cu rol de consiliere metodologică, de supraveghere și control a procesului de achiziție publică și în mod firesc se naște întrebarea: **de ce mai este necesar să se elaboreze și un cod etic ?***

Pentru că :

⇒ *procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică oferă o serie de oportunități pentru dezvoltarea unor comportamente necorespunzătoare, parte dintre ele fiind susceptibile a fi considerate acte de corupție,*

și pentru ca :

⇒ *persoanele implicate în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică să știe la ce riscuri se pot expune cu sau fără voie, să știe cum pot acționa în anumite situații, cum se pot feri de încălcarea regulilor și care sunt consecințele în cazul nerespectării acestora.*

Din perspectiva comportamentului moral și al onorabilității în îndeplinirea unei îndatoriri publice, cuvântul “etic” are sensul de “regulă de conduită”. Prin natura sa, acest cuvânt are două accepțiuni:

- ✓ *se presupune că un comportament corect din punct de vedere **moral** va respecta în mod inevitabil legea, fiind de aceea, ancorat în norme juridice cunoscute sub denumirea de perceptive;*
- ✓ *în al doilea rând, referirea la cuvântul “**onorabil**” nu sugerează că etica este mai presus de lege, ci este întărită de reguli care asigură o conduită cinstită, integritate și corectă a persoanelor și instituțiilor, în îndeplinirea îndatoririlor lor.*

Un cod de conduită etică reprezintă o culegere de reguli care vin în completarea celor instituite prin norme și care sunt considerate de societate ca necesare pentru păstrarea și întreținerea valorilor sale morale.

Rolul unui cod de conduită etică este să stabilească principii și cutume după care cei cărora li se adresează se pot orienta, în așa fel încât să poată să acționeze imparțial, integru și loial față de interesul public și față de societate.

Un cod de conduită etică nu se impune, ci aduce argumente care să convingă cu privire la beneficiile adoptării unui asemenea comportament.

Scopul prezentului cod de conduită etică este de a se constitui drept punct de plecare în procesul de inițiere a unui tip de comportament etic, în condiții de transparență, imparțialitate și eficiență, care să determine creșterea credibilității proceselor de atribuire a contractelor de achiziție publică, în acord cu valorile promovate la nivel european.

În procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică este necesară instituirea unui tip de comportament etic pe lângă cel juridic deja creat, pentru a evita pe de o parte, manifestarea unui comportament neadecvat și, pe de altă parte, perceperea eronată a unui anumit comportament, existând multe situații care pot da naștere la îndoieli sau interpretări, chiar dacă, în fapt, nu reprezintă nimic altceva decât efecte ale neglijenței.

Acest cod intenționează să sublinieze faptul că achizițiile publice reprezintă un domeniu deosebit de sensibil, întrucât implică putere economică și cheltuieli din bugetul autorităților contractante, devenind astfel un factor de risc pentru practici incorecte. Desigur, tot personalul implicat în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică este expus acestui factor de risc, indiferent de statutul lor.

Esențialul despre... principiile conduitei etice

Motto:

„Compromisul va fi întotdeauna mai scump decât oricare din sugestiile pe care le compromite”.
Legea lui Juhani

Principiile fundamentale și regulile de conduită, care impun norme de comportament etic pentru persoanele implicate în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică, sunt prezentate mai jos :

Integritatea

Persoanele implicate în acest proces trebuie să aibă însușirea de a fi integre, corecte și incoruptibile, integritatea fiind suportul încrederii și credibilității acordate raționamentului acestora.

“Legea este suverană”

Persoanele implicate în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică trebuie să cunoască foarte bine reglementările din domeniul achizițiilor publice și să manifeste interes pentru respectarea și aplicarea corectă a acestora.

Orice decizie va fi luată pe baza principiului “legea guvernează”. Comportamentul profesional adecvat, combaterea infracțiunilor de corupție și raportarea acestora sunt principalele aspecte pe care se sprijină acest principiu.

Competența profesională

Persoanele implicate în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică sunt datoare:

- ✓ *să-și îndeplinescă atribuțiile de serviciu cu profesionalism, competență, imparțialitate, aplicând cunoștințele, aptitudinile și experiența dobândite.*
- ✓ *să-și îmbunătățească în mod continuu nivelul de pregătire, eficiența și calitatea activității lor.*

Profesionalism

Profesionalismul persoanei implicate în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică o determină să nu accepte o sarcină sau să nu desfășoare o anumite activitate decât în cazul în care consideră că deține calitățile necesare realizării acestora în mod corect.

Profesionalismul acestei persoane are la bază o pregătire continuă, dezvoltarea abilităților și neacceptarea influențelor în luarea deciziilor.

Persoanele implicate în procesul de atribuire trebuie să se comporte într-o manieră profesionistă și să utilizeze bunele practici în activitățile pe care le desfășoară.

Responsabilitate

Persoanele implicate în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică trebuie să conștientizeze că răspund pentru ceea ce întreprind și că trebuie să nu accepte realizarea unor acțiuni dacă nu sunt convinse că acestea sunt legale.

Corectitudine în acordarea tratamentului egal

Persoanele implicate în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică:

✓ *vor trata în mod similar operatorii economici care se află în aceeași situație, fiind interzisă discriminarea ca urmare a oricărui motiv subiectiv - religie, vârstă, apartenență politică, sex, naționalitate etc.*

✓ *vor aplica criteriile de selecție și criteriile pentru atribuirea contractului de achiziție publică, cu bună credință, în mod nediscriminatoriu, astfel încât orice*

operator economic participant să aibă șanse egale de a i se atribui contractul respectiv.

Concordanță

Când se iau decizii, persoanele implicate în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică se vor asigura că măsurile luate sunt în concordanță cu legea și morala și sunt destinate scopului urmărit.

Proportionalitate

*Asigurarea de către persoanele implicate în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică, că există **corelație** între necesitatea autorității contractante, obiectul contractului de achiziție și cerințele solicitate a fi îndeplinite. Această corelație este reflectată corespunzător în stabilirea cerințelor minime de calificare, a criteriilor de selecție și după caz, a factorilor de evaluare aferenți criteriului de atribuire.*

Imparțialitate și independență

Persoana implicată în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică:

✓ *va evita orice acțiune arbitrară care ar putea afecta în mod negativ alte persoane;*

✓ *va anunța și nu va participa la procesul de achiziție dacă un membru al familiei sale are un interes financiar sau nefinanciar în legătură cu respectivul contract;*

✓ *trebuie să fie obiectivă și imparțială în toate circumstanțele exercițiului funcției lor;*

Deciziile nu vor fi luate niciodată ca urmare a unui interes personal, financiar sau nefinanciar, sau ca urmare a presiunilor politice.

Curtoazie și consecvență

Persoanele implicate în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică:

- ✓ *vor fi orientate spre realizarea operațiunilor în mod corect, amabil și accesibil tuturor celorlalți actori implicați în proces;*
- ✓ *vor fi consecvente cu propriul lor comportament administrativ și vor răspunde competent la așteptările întemeiate și rezonabile pe care operatorii economici le au în raport de activitatea sa;*
- ✓ *vor avea o conduită ireproșabilă atât pe plan profesional, cât și personal.*

Transparență

Persoanele implicate în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică se vor asigura că:

- ✓ *orice informație referitoare la procedura de atribuire a contractului va fi pusă la dispoziția tuturor celor interesați;*
- ✓ *documentația de atribuire este clară, completă și fără echivoc și finalizată înainte de transmiterea spre publicare a anunțului de participare;*
- ✓ *opinia publică este informată în mod regulat asupra contractelor de achiziție publică atribuite.*
- ✓ *orice decizie care poate afecta negativ drepturile sau interesele unei persoane, va fi explicită, clar motivată și va cuprinde baza legală care a determinat luarea deciziei respective.*

Principiul "patru ochi"

Regula celor „patru ochi” este un mecanism de control proiectat pentru a atinge un grad ridicat de siguranță, în special pentru documente și operațiuni sensibile.

Acest principiu se bazează pe faptul că cel puțin două persoane, verifică independent unul față de celălalt, același document.

Utilizarea principiului celor patru ochi crează premisele unui sistem care separă funcțiile de decizie, execuție și raportare și care poate genera aprobarea unei decizii de către diferite grade din ierarhie.

Exemplu : comisia de evaluare decide și conducătorul autorității contractante aprobă.

Persoanele implicate în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică trebuie să permită participarea, respectiv implicarea în verificarea modului de derulare a etapelor procesului de achiziție publică și a altor persoane din cadrul autorității contractante sau din afara acesteia, atunci când verificarea este realizată cu scopul de a genera măsuri de îmbunătățire a procesului.

Confidențialitate

Persoanele implicate în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică au obligația:

- ✓ *de a respecta caracterul confidențial al informațiilor prezentate de către operatorii economici în documentele de calificare și în propunerile tehnice.*
- ✓ *de a garanta fiecărui operator economic protejarea secretului comercial și a proprietății intelectuale.*

Aplicarea principiului confidențialității informațiilor în activitatea specifică domeniului achizițiilor publice nu va fi condiționată de obținerea unor beneficii personale sau de interesul unor terți.

Acuratețea informației

Persoanele implicate în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică se vor asigura că informațiile oferite pe parcursul activității, vor fi adevărate și corecte și nu vor fi menite să inducă în eroare sau să înșele așteptările.

Interes public și încredere publică

În exercitarea atribuțiilor funcționale, persoanele implicate în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică trebuie:

- ✓ *să considere interesul public mai presus de orice alt interes;*
- ✓ *să urmărească obținerea de valoare pentru banii cheltuiți;*
- ✓ *să se comporte de așa manieră încât să contribuie la sporirea încrederii opiniei publice în capacitatea autorităților contractante de a organiza achiziții publice.*

Evitarea manifestării concurenței neloiale

Persoanele implicate în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică se vor asigura că prin documentația de atribuire nu vor cauza împiedicarea și/sau limitarea participării operatorilor economici la procedurile de atribuire și nici denaturarea concurenței loiale dintre aceștia.

Totodată, persoanele implicate se vor asigura că operatorii economici au cunoștință despre ceea ce se consideră a fi contrar uzanțelor comerciale cinstite, respectiv neexecutarea unilaterală a contractului sau utilizarea unor proceduri neloiale, abuzul de încredere, incitarea la comiterea de delictе, precum și vânzarea de secrete comerciale, către terți, de natură să afecteze poziția altor operatori economici pe piață.

Evitarea manifestării actelor de corupție

Persoanele implicate în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică vor lua măsuri de excludere din competiție a operatorilor economici care folosesc practici corupte sau frauduloase în legătură cu procedura de atribuire a contractului.

Evitarea apariției conflictului de interese

Anterior numirii în funcție, la numirea în funcție sau în timpul exercitării acesteia, persoanele implicate în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică au obligația să își administreze interesele private în așa fel încât să prevină apariția unui conflict de interese.

Persoana care a participat la întocmirea documentației de atribuire are dreptul, în calitate de operator economic, de a fi ofertant, ofertant asociat sau subcontractant, dar numai în cazul în care implicarea sa în elaborarea documentației de atribuire nu este de natură să distorsioneze concurența.

Persoana care participă direct în procesul de verificare/evaluare a candidaturilor/ofertelor nu are dreptul de a fi candidat, ofertant, ofertant asociat sau subcontractant, sub sancțiunea excluderii din procedura de atribuire.

Evitarea primirii de cadouri și ospitalitate

Persoanelor implicate în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică le este interzisă solicitarea sau acceptarea de daruri, bani, împrumuturi, cadouri sau avantaje de altă natură de la societățile sau persoanele cu care colaborează în mod oficial atât pe parcursul procedurilor de achiziții, cât și pe timpul derulării contractului.

Pot fi acceptate darurile cu valoare simbolică primite ca materiale de reprezentare, oferite în cadrul întâlnirilor de protocol. Oferirea acestora sau asigurarea de ospitalitate sunt practici întâlnite de regulă, în relațiile comerciale. Toate ofertele de cadouri, inclusiv cele cu valoare protocolară, trebuie anunțate șefilor ierarhici. Autoritatea contractantă va dispune măsuri de luare în evidență și de înregistrare a acestora.

Oferirea de ospitalitate partenerilor de afaceri reprezintă o practică obișnuită a organizațiilor și societăților comerciale și este recunoscut faptul că aceasta poate fi benefică unei conduite eficiente în afaceri. Invitațiile la prânz sau cină primite din partea unor reprezentanți ai operatorilor economici cu care autoritatea contractantă colaborează sau intenționează să colaboreze, pot fi în mod normal acceptate, atât timp cât scopul acestora este de a avea o relație corectă, iar acceptarea invitației nu contravine interesului autorității contractante.

Discuțiile purtate cu reprezentanții operatorilor economici, în afara cadrului de reglementare existent, sunt susceptibile de a fi considerate abatere de la conduita etică în achiziții.

Invitațiile cu caracter social, cele care se referă la evenimente sportive sau culturale, ofertele de vacanțe, precum și ofertele de ospitalitate care includ cazarea sau transportul gratuit trebuie să fie declinate de persoanele implicate în procesul de atribuire a contractelor achiziție publică și indiferent dacă au fost sau nu acceptate, ele trebuie raportate nivelului ierarhic superior.

Postangajările

Persoanele implicate în procesul de atribuire a contractelor achiziție publică vor informa operatorul economic că nu are dreptul de a angaja, în scopul îndeplinirii contractului de achiziție publică, persoane fizice sau juridice care au participat la verificarea/evaluarea candidaturilor/ofertelor depuse în cadrul unei proceduri de atribuire, pe parcursul unei perioade de cel puțin 12 luni de la încheierea contractului, sub sancțiunea nulității contractului respectiv pentru cauza imorală.

Concluzie:

Întrucât autoritățile contractante și operatorii economici au același obiectiv final și anume atribuirea eficientă a contractelor de achiziție publică astfel ca acestea să asigure părților atingerea unui echilibru optim al costurilor și avantajelor, considerăm că numai menținerea unui mediu concurențial sănătos și a unui sistem construit pe relații bazate pe încredere, respect reciproc și înțelegeri echitabile, va asigura respectarea principiilor conduitei etice în achizițiile publice.

Pe de altă parte, o abordare pozitivă a principiilor conduitei etice în achizițiile publice conduce la :

- *cheltuirea eficientă a banilor*
- *operatori economici mai eficienți și mai competitivi*
- *creșterea satisfacției muncii pentru cei implicați în domeniul achizițiilor publice.*

Prevenirea, identificarea și unele măsuri de combatere a corupției în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică

Achizițiile publice implică sume mari de bani și prin urmare, nu este deloc surprinzător că acestea atrag numeroase persoane care încearcă să canalizeze o parte din acești bani în propriile conturi.

Persoane cu un astfel de comportament pot fi regăsite atât în rândul angajaților autorităților contractante cât și al operatorilor economici.

Acestea pot fi deopotrivă dintre cei care întocmesc, supraveghează, vizează și aprobă documentele achiziției, cât și dintre angajații companiilor care caută să obțină contracte în nume propriu sau în numele altor persoane, sau dintre cei care execută aceste contracte.

Pornind de la aceste aspecte, este necesar ca măsurile de prevenire și combatere a corupției să fie stabilite pentru ambele părți.

Astfel, pentru instituțiile și autoritățile publice aceste măsuri pot viza:

- *reguli clare ale procedurilor de atribuire a contractelor de achiziție publică;*
- *interpretări unitare ale legislației și nu „de la caz la caz”;*
- *coduri de conduită;*
- *îmbunătățirea transparenței procesului;*
- *separarea funcțiilor;*
- *aplicarea principiului „patru ochi”;*
- *rotirea personalului, acolo unde este posibil;*
- *activități de consiliere metodologică și instruire în regim continuu;*
- *sanțiuni adecvate (disciplinare, civile, penale).*

iar pentru ofertanți și contractanți:

- *coduri de conduită;*
- *instruiri periodice;*
- *sanțiuni penale;*

- *anularea contractului;*
- *emiterea de documente constatatoare negative ofertanților/contractanților prin care se crează dreptul autorității contractante de a-i exclude din procedurile de atribuire pe o perioadă de timp determinată;*
- *plata de despăgubiri;*
- *emiterea cazierului judiciar;*

În materie de achiziții publice, anumite practici sunt considerate ca elemente care favorizează manifestarea actelor de corupție. Aceste practici pot fi clasificate în două mari grupuri:

⇒ *Încălcări ascunse ale regulilor în achiziții publice – apar ca și cum regulile ar fi respectate, dar în spatele aparențelor sunt desfășurate activități ce duc la încălcarea lor*

(exemple: cerințe excesive care pot fi îndeplinite numai de anumiți operatori economici, modificarea/înlocuirea ofertelor după ședința de deschidere predeterminarea sau preselecția contractanților, un climat al calității scăzute, conexiuni și cunoștințe („pile”)

⇒ *Devieri așa zis ” legitime ” de la procedurile de bază prin aplicarea excepțiilor din legislație, invocate frecvent fără justificări temeinice.*

Corupția afectează mai mult sau mai puțin, alocarea resurselor publice.

Cum ?

Pentru că și nu numai... sunt preferate de regulă, proiectele care pot produce oportunități pentru obținerea mitei, cum ar fi:

- ✓ *Mari proiecte de construcții care devin prioritare în locul proiectelor în sănătate și educație;*
- ✓ *Autoritățile optează pentru selectarea fără concurență a unor consultanți „prietenoși” care nu pot oferi sfaturi;*
- ✓ *Estimarea valorii contractelor de achiziție în raport de prețuri care nu sunt rezultatul concurenței de pe piață.*
- ✓ *Acceptarea unei calități inferioare, de exemplu pentru o clădire care se situează sub cerințele solicitate pentru utilizarea acesteia în condiții normale de securitate, siguranță și confort, situație care încurajează la darea de mită;*
- ✓ *Recepționarea unor lucrări de drumuri care nu sunt suficient de solide pentru a susține un trafic normal;*

Problema corupției și tendința acesteia de a înlocui buna credință și bunele practici sunt aspecte de interes în rândul conducătorilor din cadrul instituțiilor și autorităților publice.

Din aceste considerente, mecanismul separării responsabilităților reprezintă una din măsurile definitorii ale unei politici manageriale responsabile, la nivelul autorităților contractante întrucât are ca efect implementarea sistemului de „verificare dublă”, în special în ceea ce privește autoritatea:

- de a efectua cheltuieli*
- de a emite ordine și de a semna contracte*
- de a încheia procesul verbal de recepție preliminară sau finală, după caz*
- de a aproba facturi*
- de a autoriza efectuarea plăților*
- de a efectua plățile*
- de a monitoriza și controla oricare dintre punctele de mai sus*
- de a defini foarte clar responsabilitățile cu accentul pus pe pierderi și daune.*

În țări în care corupția s-a extins foarte mult, cele mai multe aspecte ale vieții publice sunt afectate, întrucât aceasta subminează încrederea generală și respectul pentru politicieni, legi și reguli.

Acțiuni corelate cu fenomenul de corupție

***Corupția** reprezintă folosirea abuzivă a puterii publice, în scopul satisfacerii unor interese personale sau de grup. Ca act antisocial, corupția este deosebit de gravă deoarece favorizează unele interese individuale ale unor particulari, mai ales în domeniul economic, afectând astfel interesele colective prin: însușirea, deturnarea și folosirea resurselor publice în interes personal ca urmare a încheierii unor contracte cu reprezentanți ai Statului prin eludarea normelor morale și legale.*

Corupția vizează un ansamblu de activități imorale, ilicite, ilegale realizate nu numai de persoane cu funcții de conducere sau care exercită un rol public, ci și de diverse grupuri și organizații, publice sau private, în scopul obținerii unor avantaje materiale sau morale sau unui statut social superior prin utilizarea unor forme de constrângere, șantaj, înșelăciune, mituire, cumpărare, intimidare.

Linia de delimitare între faptele de corupție și faptele oneste poate fi foarte greu de trasat. De exemplu, comportamentul neprofesional sau greșelile făcute de un funcționar public implicat în activitățile specifice achizițiilor publice, deși cu intenții

bune, ar putea părea o încercare de influențare a procedurilor și/sau a rezultatului acestora.

Studiile arată ca deosebirea dintre mica și marea corupție este în principal identificată potrivit următoarele criterii¹:

- ✓ poziția pe care o ocupă făptuitorul în ierarhia instituției respective (corupția de la vârf are un impact mai mare pentru că oferă un model de conduită, acțiune sau poate constrânge subordonații);
- ✓ valoarea obiectului faptei de corupție (în cazul dării de mită, cuantumul mitei va fi mai mare pentru persoanele cu atribuții de conducere sau control decât în cazul altor angajați, pentru ca deciziile acestora sunt de natură a crea avantaje sau dezavantaje mai mari, prin nerespectarea legii)
- ✓ efectul sau impactul faptei de corupție (de exemplu, atribuirea ilegală a unui contract unei firme de iluminat poate prejudicia toți contribuabilii dintr-un oraș, în timp ce șpaga de la ghișeu nu afectează decât pe mituitor și pe cei care solicită eliberarea unei licențe în domeniul iluminatului stradal).

Practica a demonstrat că unul dintre obstacolele principale în combaterea fraudei și a corupției în achizițiile publice, îl reprezintă detectarea dificilă a devierilor de la legislație. Această dificultate are la bază faptul că, în cele mai multe cazuri nu poate fi depistat făptașul real și nici victima pentru că adesea există un complot al unui grup de persoane cu interese comune în a menține în secret actele lor de corupție, fapt dovedit de creativitatea inepuizabilă a acestora în denaturarea procesului de atribuire a contractului de achiziție publică.

Prezentăm mai jos, faptele de corupție și de fraudă care constituie infracțiuni și se pedepsesc în conformitate cu dispozițiile Codului Penal și ale Legii nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție.

CODUL PENAL (extras)

Luarea de mită (Art. 254)

Fapta funcționarului care, direct sau indirect, pretinde ori primește bani sau alte foloase care nu i se cuvin ori acceptă promisiunea unor astfel de foloase sau nu o respinge, în scopul de a îndeplini, a nu îndeplini ori a întârzia îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale de serviciu sau în scopul de a face un act contrar acestor îndatoriri, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 12 ani și interzicerea unor drepturi.

Fapta prevăzută în alin. 1, dacă a fost săvârșită de un funcționar cu atribuții de control, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 15 ani și interzicerea unor drepturi.

¹ Transparency International România

Banii, valorile sau orice alte bunuri care au făcut obiectul luării de mită se confiscă, iar dacă acestea nu se găsesc, condamnatul este obligat la plata echivalentului lor în bani.

Darea de mită (Art. 255)

Promisiunea, oferirea sau darea de bani ori alte foloase, în modurile și scopurile arătate în art. 254, se pedepesc cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.

Fapta prevăzută în alineatul precedent nu constituie infracțiune atunci când mituitorul a fost constrâns prin orice mijloace de către cel care a luat mita.

Mituitorul nu se pedepsește dacă denunță autorității fapta mai înainte ca organul de urmărire să fi fost sesizat pentru acea infracțiune.

Dispozițiile art. 254 alin. 3 se aplică în mod corespunzător, chiar dacă oferta nu a fost urmată de acceptare.

Banii, valorile sau orice alte bunuri se restituie persoanei care le-a dat în cazurile arătate în alin. 2 și 3.

Primirea de foloase necuvenite (Art. 256)

Primirea de către un funcționar, direct sau indirect, de bani ori de alte foloase, după ce a îndeplinit un act în virtutea funcției sale și la care era obligat în temeiul acesteia, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.

Banii, valorile sau orice alte bunuri primite se confiscă, iar dacă acestea nu se găsesc, condamnatul este obligat la plata echivalentului lor în bani.

Traficul de influență (Art. 257)

Primirea ori pretinderea de bani sau alte foloase ori acceptarea de promisiuni, de daruri, direct sau indirect, pentru sine ori pentru altul, săvârșită de către o persoană care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar pentru a-l determina să facă ori să nu facă un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu, se pedepsește cu închisoare de la 2 la 10 ani.

Dispozițiile art. 256 alin. 2 se aplică în mod corespunzător.

Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (extras)²

Art. 6¹ - (1) Promisiunea, oferirea sau darea de bani, de daruri ori alte foloase, direct sau indirect, unei persoane care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar, pentru a-l determina să facă ori să nu facă un act ce intră în atribuțiile sale de serviciu, se pedepsește cu închisoare de la 2 la 10 ani.

(2) Făptuitorul nu se pedepsește dacă denunță autorității fapta mai înainte ca organul de urmărire să fi fost sesizat pentru acea faptă.

(3) Banii, valorile sau orice alte bunuri care au făcut obiectul infracțiunii prevăzute la alin. (1) se confiscă, iar dacă acestea nu se găsesc, condamnatul este obligat la plata echivalentului lor în bani.

(4) Banii, valorile sau orice alte bunuri se restituie persoanei care le-a dat în cazul prevăzut la alin. (2).

Art. 8² - Promisiunea, oferirea sau darea, direct ori indirect, de bani sau alte foloase unui funcționar al unui stat străin ori al unei organizații publice internaționale, pentru a îndeplini sau a nu îndeplini un act privitor la îndatoririle sale de serviciu, în scopul obținerii unui folos necuvenit în cadrul operațiunilor economice internaționale, se pedepsește cu închisoare de la unu la 7 ani.

Art.10 - Sunt pedepsite cu închisoare de la 5 la 15 ani și interzicerea unor drepturi următoarele fapte, dacă sunt săvârșite în scopul obținerii pentru sine sau pentru altul de bani, bunuri sau alte foloase necuvenite:

- 1. stabilirea, cu intenție, a unei valori diminuate, față de valoarea comercială reală, a bunurilor aparținând agenților economici la care statul sau o autoritate a administrației publice locale este acționar, comisă în cadrul acțiunii de privatizare sau cu ocazia unei tranzacții comerciale, ori a bunurilor aparținând autorităților publice sau instituțiilor publice, în cadrul unei acțiuni de vânzare a acestora, săvârșită de cei care au atribuții de conducere, de administrare sau de gestionare;*

² Publicată în Monitorul Oficial nr. 219 din 18 mai 2000, cu următoarele modificări: Ordonanța Guvernului nr. 83/2000, aprobată cu modificări prin Legea nr. 334/2001; Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 43/2002, aprobată cu modificări prin Legea nr. 503/2002; Legea nr. 161/2003; Legea nr. 521/2004; Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 124/2005; Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 50/2006; Legea nr. 69/2007.

2. acordarea de credite sau de subvenții cu încălcarea legii sau a normelor de creditare, neurmărirea, conform legii sau normelor de creditare, a destinațiilor contractate ale creditelor sau subvențiilor ori neurmărirea creditelor restante;
3. utilizarea creditelor sau a subvențiilor în alte scopuri decât cele pentru care au fost acordate.

Art. 11 - (1) Fapta persoanei care, în virtutea funcției, a atribuției ori a însărcinării primite, are sarcina de a supraveghea, de a controla sau de a lichida un agent economic privat, de a îndeplini pentru acesta vreo însărcinare, de a intermedia sau de a înlesni efectuarea unor operațiuni comerciale sau financiare de către agentul economic privat ori de a participa cu capital la un asemenea agent economic, dacă fapta este de natură a-i aduce direct sau indirect foloase necuvenite, se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani.

(2) Dacă fapta prevăzută la alin. (1) a fost săvârșită într-un interval de 5 ani de la încetarea funcției, atribuției ori însărcinării, aceasta se pedepsește cu închisoare de la 1 la 5 ani.

Art. 12 - Sunt pedepsite cu închisoarea de la 1 la 5 ani următoarele fapte, dacă sunt săvârșite în scopul obținerii pentru sine sau pentru altul de bani, bunuri ori alte foloase necuvenite:

1. efectuarea de operațiuni financiare, ca acte de comerț, incompatibile cu funcția, atribuția sau însărcinarea pe care o îndeplinește o persoană ori încheierea de tranzacții financiare, utilizând informațiile obținute în virtutea funcției, atribuției sau însărcinării sale;
2. folosirea, în orice mod, direct sau indirect, de informații ce nu sunt destinate publicității ori permiterea accesului unor persoane neautorizate la aceste informații.

Art. 13 - Fapta persoanei care îndeplinește o funcție de conducere într-un partid, într-un sindicat sau patronat ori în cadrul unei persoane juridice fără scop patrimonial, de a folosi influența ori autoritatea sa în scopul obținerii pentru sine ori pentru altul de bani, bunuri sau alte foloase necuvenite, se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani.

Art. 13¹ - Infracțiunea de șantaj, prevăzută la art. 194 din Codul penal, în care este implicată o persoană dintre cele prevăzute la art. 1, se pedepsește cu închisoare de la 7 la 12 ani.

Art. 17 - În înțelesul prezentei legi, următoarele infracțiuni sunt în legătură directă cu infracțiunile de corupție sau cu infracțiunile asimilate acestora, prevăzute la art. 10 - 13:

1. *tăinuirea bunurilor provenite din săvârșirea unei infracțiuni prevăzute în secțiunile a 2-a și a 3-a, precum și favorizarea persoanelor care au comis o astfel de infracțiune;*
2. *asocierea în vederea săvârșirii unei infracțiuni prevăzute în secțiunile a 2-a și a 3-a sau la lit. a) din prezentul articol;*
3. *falsul și uzul de fals săvârșite în scopul de a ascunde comiterea uneia dintre infracțiunile prevăzute în secțiunile a 2-a și a 3-a sau săvârșite în realizarea scopului urmărit printr-o asemenea infracțiune;*
4. *abuzul în serviciu contra intereselor publice, săvârșit în realizarea scopului urmărit printr-o infracțiune prevăzută în secțiunile a 2-a și a 3-a;*
5. *infracțiunile de spălare a banilor, prevăzute în **Legea nr. 656/2002**³ pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, atunci când banii, bunurile sau alte valori provin din săvârșirea unei infracțiuni prevăzute în secțiunile a 2-a și a 3-a;*
6. *contrabanda cu bunuri provenite din săvârșirea unei infracțiuni prevăzute în secțiunile a 2-a și a 3-a sau săvârșită în realizarea scopului urmărit printr-o asemenea infracțiune;*
7. *infracțiunile prevăzute în **Codul de procedură fiscală**⁴ pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, săvârșite în legătură cu infracțiunile prevăzute în secțiunile a 2-a și a 3-a;*
8. *infracțiunea de bancrută frauduloasă și celelalte infracțiuni prevăzute în **Legea nr. 31/1990**⁵ privind societățile comerciale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, săvârșite în legătură cu infracțiunile prevăzute în secțiunile a 2-a și a 3-a;*
9. *traficul de stupefiante, nerespectarea regimului armelor de foc și al munițiilor, traficul de persoane în scopul practicării prostituției, săvârșite în legătură cu o infracțiune prevăzută în secțiunile a 2-a și a 3-a.*

Infracțiuni împotriva intereselor financiare ale Comunităților Europene

³ Publicată în Monitorul Oficial nr. 904 din 12 decembrie 2002 cu următoarele modificări: Legea nr.405/2006; Legea nr.306/2207 și Ordonanța de urgență a Guvernului nr.53/2008.

⁴ Adoptat prin Ordonanța Guvernului nr.92/2003

⁵ Publicată în Monitorul Oficial nr. 126 din 17 noiembrie 1990 cu modificările următoare: Legea nr. 302/2005; Legea nr. 85/2006; Legea nr. 164/2006; Legea nr. 441/2006; Legea nr. 516/2006; Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 82/2007; Ordonanța de urgență a Guvernului nr.52/20008 aprobată prin Legea nr.284/2008 ; Legea nr. 88/2009.

Art. 18¹ - (1) Folosirea sau prezentarea de documente ori declarații false, inexacte sau incomplete, care are ca rezultat obținerea pe nedrept de fonduri din bugetul general al Comunităților Europene sau din bugetele administrate de acestea ori în numele lor, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 15 ani și interzicerea unor drepturi.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează omisiunea de a furniza, cu știință, datele cerute potrivit legii pentru obținerea de fonduri din bugetul general al Comunităților Europene sau din bugetele administrate de acestea ori în numele lor, dacă fapta are ca rezultat obținerea pe nedrept a acestor fonduri.

(3) Dacă faptele prevăzute la alin. (1) și (2) au produs consecințe deosebit de grave, pedeapsa este închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea unor drepturi.

Art. 18² - (1) Schimbarea, fără respectarea prevederilor legale, a destinației fondurilor obținute din bugetul general al Comunităților Europene sau din bugetele administrate de acestea ori în numele lor se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani.

(2) Dacă fapta prevăzută la alin. (1) a produs consecințe deosebit de grave, pedeapsa este închisoarea de la 5 la 15 ani și interzicerea unor drepturi.

(3) Schimbarea, fără respectarea prevederilor legale, a destinației unui folos legal obținut, dacă fapta are ca rezultat diminuarea ilegală a resurselor din bugetul general al Comunităților Europene sau din bugetele administrate de acestea ori în numele lor, se sancționează cu pedeapsa prevăzută la alin. (1).

Art. 18³ - (1) Folosirea sau prezentarea de documente ori declarații false, inexacte sau incomplete, care are ca rezultat diminuarea ilegală a resurselor din bugetul general al Comunităților Europene sau din bugetele administrate de acestea ori în numele lor, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 15 ani și interzicerea unor drepturi.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează omisiunea de a furniza, cu știință, datele cerute potrivit legii, dacă fapta are ca rezultat diminuarea ilegală a resurselor din bugetul general al Comunităților Europene sau din bugetele administrate de acestea ori în numele lor.

(3) Dacă faptele prevăzute la alin. (1) și (2) au produs consecințe deosebit de grave, pedeapsa este închisoarea de la 10 la 20 de ani și interzicerea unor drepturi.

Legea concurenței nr. 21/1996 (extras)⁶

Art. 5 - (1) Sunt interzise orice înțelegeri exprese sau tacite între agenții economici sau asociații de agenți economici, orice decizii de asociere sau practici concertate între aceștia, care au ca obiect sau pot avea ca efect restrângerea, împiedicarea sau denaturarea concurenței pe piața românească sau pe o parte a acesteia, în special cele care urmăresc:

- 1. fixarea concertată, în mod direct sau indirect a prețurilor de vânzare sau de cumpărare, a tarifelor, rabaturilor, adaosurilor, precum și a oricăror alte condiții comerciale inechitabile;*
- 2. limitarea sau controlul producției, distribuției, dezvoltării tehnologice sau investițiilor;*
- 3. împărțirea piețelor de desfacere sau a surselor de aprovizionare, pe criteriul teritorial, al volumului de vânzări și achiziții sau pe alte criterii;*
- 4. aplicarea, în privința partenerilor comerciali, a unor condiții inegale la prestații echivalente, provocând, în acest fel, unora dintre ei, un dezavantaj în poziția concurențială;*
- 5. condiționarea încheierii unor contracte de acceptare, de către parteneri, a unor clauze stipulând prestații suplimentare care, nici prin natura lor și nici conform uzanțelor comerciale, nu au legătură cu obiectul acestor contracte;*
- 6. participarea, în mod concertat, cu oferte trucate la licitații sau la orice alte forme de concurs de oferte;*
- 7. eliminarea de pe piață a altor concurenți, limitarea sau împiedicarea accesului pe piață și a libertății exercitării concurenței de către alți agenți economici, precum și înțelegerile de a nu cumpăra de la sau de a nu vinde către anumiți agenți economici fără o justificare rezonabilă.*

Art. 6 - Este interzisă folosirea în mod abuziv a unei poziții dominante deținute de către unul sau mai mulți agenți economici pe piața românească sau pe o parte substanțială a acesteia, prin recurgerea la fapte anticoncurențiale, care au ca obiect sau pot avea ca efect afectarea comerțului ori prejudicierea consumatorilor. Asemenea practici abuzive pot consta, în special, în:

- 1. impunerea, în mod direct sau indirect, a prețurilor de vânzare sau de cumpărare, a tarifelor sau a altor clauze contractuale inechitabile și refuzul de a trata cu anumiți furnizori sau beneficiari;*

⁶ Publicată în Monitorul Oficial nr. 88 din 30 aprilie 1996 cu următoarele modificări: Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 121/2003, aprobată cu modificări prin Legea nr. 184/2004; Legea nr. 184/2004; Legea nr. 538/2004; Ordinul președintelui Consiliului Concurenței nr. 519/2004.

2. *limitarea producției, distribuției sau dezvoltării tehnologice în dezavantajul utilizatorilor sau consumatorilor;*
3. *aplicarea, în privința partenerilor comerciali, a unor condiții inegale la prestații echivalente, provocând în acest fel, unora dintre ei, un dezavantaj în poziția concurențială;*
4. *condiționarea încheierii unor contracte de acceptare, de către parteneri, a unor clauze stipulând prestații suplimentare care, nici prin natura lor și nici conform uzanțelor comerciale, nu au legătură cu obiectul acestor contracte;*
5. *practicarea unor prețuri excesive sau practicarea unor prețuri de ruinare, în scopul înlăturării concurenților sau vânzarea la export sub costul de producție, cu acoperirea diferențelor prin impunerea unor prețuri majorate consumatorilor interni;*
6. *exploatarea stării de dependență în care se găsește un alt agent economic față de un asemenea agent sau agenți economici și care nu dispune de o soluție alternativă în condiții echivalente, precum și ruperea relațiilor contractuale pentru singurul motiv că partenerul refuză să se supună unor condiții comerciale nejustificate.*

Art. 60 - (1) Participarea cu intenție frauduloasă și în mod determinant a unei persoane fizice la conceperea, organizarea sau realizarea practicilor interzise de art. 5 alin. (1) și de art. 6 și care nu sunt exceptate conform prevederilor art. 5 alin. (2) sau ale art. 8 constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 4 ani sau cu amendă.

(2) Acțiunea penală se pune în mișcare la sesizarea Consiliului Concurenței.

(3) Instanța judecătorească poate dispune publicarea, în presă, pe cheltuiala celui vinovat, a hotărârii definitive.

Concluzie:

Efortul global de prevenire și combatere a corupției în achizițiile publice are o miză uriașă.

Achizițiile reprezintă pilonul investiției publice în dezvoltare, fiind așadar o activitate economică preponderentă a guvernelor, sensibilitatea la corupție a acestui domeniu reprezentând un element de risc semnificativ în cheltuirea banului public.

Riscuri din prisma eticii în procesul de atribuire a contractelor achiziție publică

Sistemul achizițiilor publice reprezintă o parte a realității economiei românești având aceleași caracteristici cu aceasta, respectiv atât puncte tari cât și puncte slabe.

Elementele componente ale sistemului de achiziții publice sunt:

- *autoritatea de reglementare;*
- *autoritațile contractante;*
- *operatorii economici;*
- *supraveghetorii sistemului.*

Între elementele componente ale sistemului intervin relații specifice atingerii scopului general, elementele interacționând între ele condiționându-se, potențându-se sau anihilându-se unele pe celelalte.

Astfel, elementele sistemului interacționează între ele pe parcursul procesului de achiziție, fapt ce poate determina apariția anumitor acțiuni cu efecte negative asupra întregului sistem.

Riscurile din prisma eticii în cadrul procesului de achiziție, reprezintă acele evenimente nesigure, dar probabile a căror apariție poate cauza un prejudiciu sau un impact negativ asupra unor valori specifice ale comunității.

Trebuie subliniat faptul că riscurile pot deveni certitudine fie din cauza unei simple erori în desfășurarea și administrarea procesului de achiziție, fie din cauza unei devieri intenționate de la prevederile legii.

În procesul de achiziție publică, probabilitatea de producere a unui eveniment negativ este în strânsă legătură cu valoarea bugetului alocat pentru respectivul contract.

La nivel european au fost identificate o serie de riscuri comune care se manifestă pe parcursul derulării oricărui proces de achiziție publică, considerate ca fiind cu valabilitate și aplicabilitate generală.

În tabelul de mai jos exemplificăm unele elemente generatoare de posibile fenomene de fraudă și corupție în raport cu sursele de risc din cadrul procesului de atribuire a contractului de achiziție publică:

Nr. crt.	Sursa de risc	Operațiune	Elemente care potențează fraudă/corupția	Exemple și măsuri preventive
1	Planificarea achizițiilor publice	-identificare necesități	-amestecul oficialilor la nivel înalt în decizia de achiziție; - cuprinderea unor achiziții	<u>Exemplu:</u> Aprobarea unor cheltuieli pentru achiziții care nu sunt necesare autorității contractante;

Planificarea achizițiilor publice		<p><i>nejustificate din punct de vedere economic sau dăunătoare din punct de vedere al mediului (nevoi inventate sau falsificate)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - lipsa de comunicare între departamente pentru stabilirea corectă a nevoilor - identificarea nevoilor după aprobarea bugetului 	<p><u>Măsuri preventive</u> Verificarea și justificarea fiecărei cheltuieli de către o persoană, alta decât cea care a identificat și fundamentat nevoia. (principiul “celor patru ochi”)</p>
	<p><i>Estimare valoare contract și alegere procedură</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - evaluare superficială a valorii contractului fără a fi luate în calcul toate costurile care pot interveni; - supraevaluare în ideea favorizării unui anumit contractant; - utilizarea unui model de calcul care să conducă la o valoare care să nu presupună aplicarea unei proceduri competitive; - divizarea contractelor cu obiecte similare în contracte de valoare mică invocându-se scopuri diferite. - abuzul utilizării de proceduri necompetitive prin invocarea existenței excepțiilor legale 	<p><u>Exemplu :</u> 1. Utilizarea frecventă a achiziției directe ca urmare a stabilirii nevoilor prin raportare la un cod CPV(8 cifre);</p> <p><u>Măsuri preventive</u> Achiziția directă nu este în legătură cu identificarea unui cod CPV de 8 cifre ci cu identificarea posibilității de a satisface o necesitate căreia i se poate atribui unul sau mai multe coduri CPV (de produse/servicii/lucrări) pe care aceasta le comportă.</p>
	<p><i>- identificare fonduri</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - alocarea nerealistă a bugetului, acesta fiind fundamentat doar pe istoricul de cheltuieli și nu pe acoperirea necesităților 	<p><u>Exemplu:</u> Preluarea în planul de achiziții din anul anterior a unui contract de servicii informatice pentru actualizarea unor soft-uri care au devenit inutile</p> <p><u>Măsuri preventive</u> Stabilirea necesităților</p>

				funcție de nevoile reale și de prioritățile autorității contractante
		- elaborare calendar	<p>- planificarea deficitară a procesului de achiziție</p> <p>- alocarea de timp insuficient pentru derularea corespunzătoare a fiecărei proceduri</p>	<p><u>Exemplu:</u> Atribuirea unui contract invocând măsura extremei urgențe (art.122 lit.c) din cauza planificării deficitare a procedurii de atribuire</p> <p><u>Măsuri de prevenire</u> Inițierea în timp util a procedurii de atribuire ținând cont de duratele estimative ale fiecărei etape precum și de perioadele de soluționare a eventualelor contestații.</p>
2	Elaborarea documentației de atribuire	- stabilirea specificațiilor tehnice	<p>- ajustarea specificațiilor de așa manieră încât să corespundă unui singur operator economic</p> <p>- ajustarea specificațiilor la cererea nejustificată a unui factor decizional de la nivelul autorității contractante,</p> <p>- stabilirea de specificații prea generale sau care nu sunt în concordanță cu nivelul dorit al performanțelor;</p> <p>- întâlniri frecvente și fără motiv cu oferantul preferat în vederea consultării în legătură cu cerințele tehnice;</p>	<p><u>Exemplu:</u> Utilizarea frecventă a unor specificații tehnice care copiază în cele mai mici detalii prospectul unui anume produs “agreat”</p> <p><u>Măsuri preventive</u> La definirea specificațiilor tehnice se recomandă utilizarea standardelor, omologărilor sau reglementărilor tehnice naționale/europene.</p>
		- stabilire clauze contractuale	- stabilirea unor clauze cu caracter general care nu au legătură cu nevoia specifică a autorității contractante și cu obiectul contractului;	

<i>Elaborarea documentației de atribuire</i>		- impunerea unor penalități excesive;	
	- stabilire cerințe minime de calificare	- cerințe “croite” pentru anumiți operatori economici, însoțite de note justificative superficiale, fără o susținere reală;	<p><u>Exemplu:</u></p> <p>1. Solicitarea îndeplinirii unor indicatori financiari, de tipul “profit pe ultimii 3 ani” invocând nevoia de auto-protecție a autorității contractante.</p> <p>2. Solicitarea de certificate privind implementarea standardelor ISO de orice fel, ofertantului care are calitatea de comerciant într-un contract de furnizare produse de raft.</p> <p><u>Măsuri preventive</u> Formularea adecvată a cerințelor de calificare cu respectarea principiului proporționalității, pentru a asigura participarea unui număr cât mai mare de operatori economici.</p>
	- stabilire criterii de selectare și/sau criteriu de atribuire	- nu sunt definite în mod clar și obiectiv - factorii de evaluare permit speculații	<p><u>Exemple:</u></p> <p>1. Utilizarea în cadrul achizițiilor de lucrări, a factorului de evaluare “termenul de garanție a lucrării” “admițând prin algoritmul de calcul oferte nerealiste și costisitoare.</p> <p>2. Utilizarea cu intenție a unui factor de evaluare de natură tehnică dedicat unui anume ofertant “mostră de program informatic care să corespundă în totalitate descrierii din caietul de</p>

				<p>sarcini”</p> <p><u>Măsuri preventive</u></p> <p>Stabilirea de factori de evaluare care să reflecte avantajele reale și evidente pe care autoritatea contractantă le poate obține prin utilizarea acestora.</p>
	Elaborarea documentației de atribuire	- completarea Fișei de date a achiziției, stabilire formulare și modele	- se completează superficial, fără a se ține cont de specificitatea achiziției, lasând loc de speculații	<p><u>Măsuri preventive</u></p> <p>Aplicarea principiului “patru ochi”</p>
		- stabilirea datei limită de depunere a ofertelor	- acordarea unei perioade de timp insuficientă pentru pregătirea ofertei	<p><u>Exemplu:</u></p> <p>Stabilirea unei perioade de timp egală cu termenul minim prevăzut de lege pentru depunerea ofertei în cazul unei achiziții de servicii de proiectare pentru un obiectiv de investiții complex.</p> <p><u>Măsuri preventive</u></p> <p>Stabilirea perioadei pentru elaborarea ofertelor în funcție de complexitatea și/sau cerințele specifice ale contractului.</p>
3		Chemare la competiție	- punerea la dispoziție a documentației de atribuire	- rezistența la utilizarea mai multor modalități de punere la dispoziție a documentației în mod gratuit
		- răspuns la solicitările de clarificări	- oferirea de răspunsuri evazive sau care schimbă specificațiile din documentație fără a acorda un termen corespunzător operatorilor economici pentru a-și adapta oferta la modificările survenite	

4	Derulare procedura de atribuire	-numirea comisiei de evaluare	numirea în cadrul comisiei de evaluare a unor persoane care urmăresc îndeplinirea unor interese sau care nu au cunoștință despre lege	
---	---------------------------------	-------------------------------	---	--

Derulare procedura de atribuire	- primire candidaturi și selectare candidați	sunt declarați calificați operatori economici care prezintă autorizări sau certificări care nu corespund realității	
	- derularea rundelor de dialog sau negociere	-dezvăluirea de informații confidențiale	<u>Exemplu:</u> Sprijin prin transmiterea de informații folositoare anumitor ofertanți preferați. <u>Măsuri preventive</u> Mandatul de negociere va fi acordat unei comisii și nu unei singure persoane din cadrul autorității contractante.
	-primire oferte	-stabilirea datei limită de depunere a ofertelor cu mult înainte de ședința de deschidere	
	- deschiderea ofertelor	- vicii de procedură la deschiderea ofertelor (deviații de la procedura corectă de deschidere a ofertelor)	<u>Exemplu:</u> Respingerea din cadrul procedurii a ofertanților "incomози" invocând abateri de la modul de prezentare a ofertei
	- examinare, evaluare oferte și stabilire ofertă câștigătoare	- familiaritate cu ofertanții de-a lungul anilor, manifestarea unor interese personale; - animozitate față de anumiți ofertanți; - erori sau omisiuni pe parcursul evaluării în scopul de a favoriza anumiți ofertanți;	<u>Exemplu:</u> Ofertanți care câștigă în mod frecvent, uneori în mod exclusiv, contracte de achiziție publică atribuite de aceeași autoritate contractantă. <u>Măsuri preventive</u> Respectarea de către membrii comisiei și de experții cooptați a principiilor imparțialității, independenței și integrității în procesul de evaluare a

				ofertelor.
		- anulare procedura	- inventarea cu ușurință a motivelor de anulare	
5	Atribuire contract de achiziție publică sau încheiere acord cadru	- perioada de așteptare și dacă este cazul, soluționare contestații	- apar înțelegeri cu contestatorii pentru a-și retrage contestația	
		- semnare contract/ încheiere acord-cadru	- la momentul semnării contractului apar modificări față de documentația de atribuire și față de ofertă, motivat ca au fost omise sau că nevoia nu a fost bine cuantificată	
6	Încheiere dosar de achiziție publică	- definitivare dosar de achiziție publică	- existența unor înregistrări sporadice și ulterioare producerii evenimentelor; - arhivarea aleatorie a dosarelor;	
7	Derulare contract/acord cadru	- îndeplinirea obligațiilor asumate și recepții parțiale	- lipsa monitorizării efective a contractului din punct de vedere cost- calitate și timp; - schimbări substanțiale în condițiile contractuale pentru a permite prelungirea duratei contractului și prețuri mai mari pentru contractant; - acceptarea schimbării specificațiilor tehnice sub nivelul standardelor impuse prin documentație; - amânarea prezentării situațiilor de plată, a prestării serviciilor sau a furnizării produselor, în scopul ajustării	<u>Exemplu:</u> Majorarea valorii contractelor prin aplicarea negocierii fără publicarea unui anunț, - art.122 lit b argumentând exclusivitatea contractantului pe aspecte de ordin tehnic și calitativ precum și - art.122 lit.i, invocând inconveniente majore în cazul separării de contractul inițial a lucrărilor/serviciilor adiționale/ suplimentare. <u>Măsuri preventive</u> De regulă, nu se acceptă modificări la contract. În

			preșurilor - plăți în avans fără temei.	cazuri excepționale, eventualele modificări trebuie fundamentate și justificate temeinic.
8	Finalizare contract	- recepție finală	- lipsa supervizării din punct de vedere cost-calitate și timp a îndeplinirii obligațiilor contractuale; - facturare fictivă pentru ceva ce nu a fost finalizat.	<u>Exemplu:</u> Acceptarea de devieri de la cantitatea, calitatea și termenele de livrare prevăzute în contract, prin emiterea unor documente de recepție incorecte. <u>Măsuri preventive:</u> Instituirea la nivelul autorității a unor proceduri specifice privind desfășurarea recepțiilor finale.
9	Analiza procesului	- concluzii și măsuri de îmbunătățire	- lipsa analizei procesului prin care să se identifice dacă s-a obținut într-adevar ceea ce s-a dorit și la valoarea previzionată	

Măsuri de evitare a apariției riscurilor

Pentru a evita manifestarea riscurilor mai sus identificate, dar și pentru respectarea principiilor care guvernează procedurile de atribuire a contractelor de achiziție publică trebuie avute în vedere următoarele activități:

- *Instituirea unui cadru bazat pe încredere, corectitudine și imparțialitate;*
- *Limitarea elementelor de natură subiectivă care influențează deciziile în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică;*
- *Eliminarea tratamentului preferențial acordat operatorilor economici locali;*
- *Asigurarea “vizibilității” regulilor, oportunităților, procedurilor interne cât și a rezultatelor;*
- *Eliminarea cerințelor restrictive, abuzive;*
- *Obținerea celei mai bune valori pentru fondurile publice, întotdeauna considerate ca fiind insuficiente în raport cu necesitățile;*
- *Supravegherea costurilor generate de derularea procesului de achiziție publică, înțelegând prin aceasta, inclusiv costurile aferente*

administrării procesului la nivel de autoritate contractantă cât și costurile aferente pregătirii ofertelor;

- Limitarea apariției erorilor pe parcursul procesului de achiziție publică;*
- Limitarea fenomenelor de fraudă și corupție*
- Dezvoltarea unei piețe sănătoase a achizițiilor publice.*

Punerea în practică a unor măsuri care să asigure implementarea activităților enumerate mai sus este condiționată în primul rând, de angajamentul și atitudinea factorilor cu putere de decizie din cadrul autorității contractante în raport cu etica în achiziții publice.

Printr-o conduită etică în achiziții, acceptată de toți cei implicați în procesul de achiziții, se pot limita sau chiar evita consecințele manifestării:

- **concurenței neloiale**, respectiv a oricărui act sau fapt contrar uzanțelor cinstite în activitatea de comercializare a produselor, de execuție a lucrărilor, precum și de prestare a serviciilor;*
- **corupției active**, respectiv a promiterii, oferirii sau dării, cu intenție, de către orice persoană, direct sau indirect, a oricărui folos necuvenit, către un funcționar public, pentru sine ori pentru altul, în vederea îndeplinirii ori abținerii de la a îndeplini un act în exercițiul funcțiilor sale;*
- **corupției pasive**, respectiv a solicitării ori primirii, cu intenție, de către un funcționar public, direct sau indirect, a unui folos necuvenit, pentru sine ori pentru altul, sau acceptării unei oferte sau promisiuni a unui astfel de folos, în vederea îndeplinirii ori abținerii de la a îndeplini un act în exercițiul funcțiilor sale;*
- **conflictului de interese**, respectiv a situației în care un angajat al autorității contractante are un interes personal de natură patrimonială care ar putea influența îndeplinirea cu obiectivitate a atribuțiilor care îi revin în exercitarea funcției publice.*

O conduită etică în achiziții se reflectă în respectarea unui cumul de principii și reguli care, împreună, conduc la păstrarea nealterată a valorilor societății.

Concluzie:

Prezentul cod de conduită etică în achiziții publice nu reprezintă obligații legale pentru actorii implicați în procesul de atribuire a contractelor de achiziție publică. Ne propunem ca acest cod de conduită să fie analizat periodic, potrivit experiențelor acumulate iar principiile și valorile cuprinse în el, să le îmbunătățim continuu printr-un dialog constructiv, transparent și deschis atât cu autoritățile contractante cât și cu operatorii economici.

